

Протокол № 1-05-1-03

засідання міжвідомчої комісії з питань виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі(смерті) або поранення (контузії, травми або каліцтва) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків

06.10.2025

м. Київ, Хрещатик, 26

Присутні:

Наливайко Олег - Голова міжвідомчої комісії з питань виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або поранення (контузії, травми або каліцтва) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків (далі – Міжвідомча комісія), Голова Держкомтелерадіо;

Червак Богдан - заступник Голови Міжвідомчої комісії, перший заступник Голови Держкомтелерадіо;

Головченко Гліб - секретар Міжвідомчої комісії, начальник управління інформаційної політики Держкомтелерадіо.

Члени Міжвідомчої комісії:

Гайдук Галина - голова Професійної спілки працівників культури України;

Іваницька Ірина - головний спеціаліст експертної групи з питань аналізу та координації політик директорату стратегічного планування, координації політики та євроінтеграції Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України;

Ігнатюк Лариса - представник громадської спілки «Всеукраїнське громадське об'єднання "Національна Асамблея людей з інвалідністю України";

Куш Ліна - перший секретар Національної спілки журналістів України (онлайн);

Марчук Оксана - спеціаліст відділу суспільних комунікацій та взаємодії з медіа департаменту стратегічних комунікацій та промоції української культури Міністерства культури та стратегічних комунікацій України;

Мотузник Олександр - керівник експертної групи з питань роботи з цільовими аудиторіями директорату інформаційної політики у сфері оборони та стратегічних комунікацій Міністерства оборони України;

Мураховська Анжела - начальник фінансово-економічного управління Державного комітету телебачення і радіомовлення України;

Педенко Олександр - головний спеціаліст відділу розвитку медичних послуг департаменту медичних послуг Міністерства охорони здоров'я України;

Розлач Марта - державний експерт експертної групи з питань систем соціального страхування, страхових виплат і послуг директорату розвитку соціального страхування та пенсійного забезпечення Міністерства соціальної політики, сім'ї та єдності України;

Штурхецький Сергій - голова Всеукраїнської професійної спілки «Незалежна медіа-профспілка України» (онлайн).

Присутні: всі 13 членів Міжвідомчої комісії, з них 2 онлайн.

Запрошені:

Капалкіна Євгенія - адвокат Рощина Володимира (онлайн);

Сербін Даніл - радник Голови Національної спілки журналістів України.

ПОРЯДОК ДЕННИЙ:

1. Розгляд звернення Рощина В.М. щодо виплати одноразової грошової допомоги у зв'язку зі смертю його дочки – журналістки Рощиної В.В. під час виконання професійних обов'язків.

1. СЛУХАЛИ:

Наливайко Олег поінформував, що у 2016 році відповідно до Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналістів» Кабінет Міністрів України постановою від 02.11.2016 № 776 затвердив Порядок виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або поранення (контузії, травми або каліцтва) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків (далі - Порядок).

Наказом Держкомтелерадіо від 16.12.2016 № 232 було утворено Міжвідомчу комісію.

Повідомив, що 1 серпня 2025 року Указом Президента України правозахисницю, тележурналістку, військову кореспондентку Вікторію Рощину посмертно було нагороджено орденом Свободи.

Сьогодні, 6 жовтня, Вікторія Володимирівна мала б відзначати свій 29 день народження. Але через російську агресію вона загинула у полоні.

Запропонував у зв'язку з цим вшанувати її пам'ять хвилиною мовчання, а також пам'ять усіх, хто загинув у московсько-українській війні.

Відповідно до п. 10 Порядку виплата грошової допомоги здійснюється Держкомтелерадіо за рахунок коштів державного бюджету у розмірі 100 прожиткових мінімумів, установлених законом для працездатних осіб на час виплати такої суми. На сьогодні ця сума складає 302800 грн.

Головченко Гліб поінформував, що звернення до Держкомтелерадіо надійшло 8 вересня 2025 року.

Зазначив, що Вікторія Рощина була відомою українською журналісткою-фрілансеркою, військовою кореспонденткою та правозахисницею. Вона співпрацювала з багатьма медіа, зокрема, з «Українською правдою», «Радіо Свобода», «UA: Першим», «Цензор.нет» та Громадським радіо. Займалася висвітленням воєнних злочинів та порушень норм гуманітарного права на окупованих територіях, була нагороджена не лише Президентом України Володимиром Зеленським орденом Свободи, а й американською відзнакою Oxi Courage Award.

Водночас парламентська Асамблея Ради Європи (ПАРЕ) започатковує щорічну акцію вшанування пам'яті воєнних кореспондентів та журналістів під назвою "Перемога для Вікторії". Ініціативу назвали на її честь.

Міжвідомчій комісії надано пакет документів, з яким члени комісії мали можливість попередньо ознайомитись.

ВИСТУПИЛИ:

Сербін Даніл повідомив, що до Міжвідомчої комісії подано повний пакет документів і залишається питання лише щодо здійснення журналістської діяльності. Журналістська діяльність була здійснена на окупованій території і ідентифікувати себе як журналіста було небезпечно.

Відповідно до записів в Єдиному державному реєстрі юридичних осіб, фізичних осіб-підприємців та громадських формувань відомо, що Рощина Вікторія

Володимирівна мала статус фізичної особи-підприємця, та здійснювала професійну діяльність у межах обраних видів такої діяльності.

При цьому, договір може бути укладений у будь-якій формі. Підтвердженням здійснення професійної діяльності, зокрема журналістської, може слугувати встановлення факту вчинення особою дій за визначеною метою, що в тому числі може бути здійсненням діяльності за домовленістю, в рамках здійснення професійної журналістської діяльності, на основі усної домовленості виконавця (журналіста) із замовником, а також на основі договору, укладеного у спрощеній формі (шляхом обміну повідомленнями, листами тощо).

Підприємець може здійснювати певного роду діяльність, зокрема, журналістську не на замовлення конкретно визначеної особи та не у встановлених договором межах і способ, а на власний розсуд та у самостійно визначений спосіб, з метою подальшої капіталізації отриманого результату такої діяльності. Це також безпосередньо становить собою здійснення професійної журналістської діяльності, хоча задокументованого підтвердження здійснення такої діяльності може і не існувати. В такому випадку слід виходити з сукупності обставин та доказів, що можуть підтверджувати факт здійснення журналістської діяльності.

Враховуючи діяльність Вікторії Рощиної, як журналіста-фрілансера, а також конкретну специфіку її діяльності на тимчасово окупованих територіях України, при здійсненні якої життєво важливою необхідністю було знищення та приховування будь-яких доказів здійснення збору інформації, наявність будь-яких документальних доказів, що підтверджували б здійснення журналістської діяльності могло становити смертельну небезпеку.

В цьому випадку доцільно керуватися принципом достатньої вірогідності того, що така журналістська діяльність дійсно здійснювалася.

Мураховська Анжела зауважила, що члени комісії повинні діяти відповідно до Порядку, затвердженого Кабінетом Міністрів України. Є певний перелік документів, який необхідно подати. Відповідно до пункту 4 цього Порядку мають бути, зокрема: документ, що підтверджує факт виконання журналістом професійних обов'язків на місці заподіяння поранення, яке призвело до його загибелі, документ щодо причини та обставин загибелі (смерті) журналіста.

Сербін Даніл зазначив, чи дійсно є необхідність в цьому документі. В Порядку отримання грошової допомоги йдеться просто про документ. І немає конкретної форми цього документу. Ніяким розпорядчим актом він не затверджений. Тут є джерело інформації: електронне, письмове тощо, яке містить відомості, що особа здійснювала журналістську діяльність.

Є документ, що підтверджує статус журналіста. Члени Міжвідомчої комісії мають оцінити, чи здійснювалася така журналістська діяльність. Також є відповіді на численні адвокатські запити, в яких міститься інформація про те, яку діяльність здійснювала Вікторія Рощина та коли вона її здійснювала.

Мураховська Анжела зауважила, що в заяві батька було зазначено, що Вікторія Рощина повідомила редактору видання «Українська правда» про те, що вона буде виконувати редакційне завдання. Члени Міжвідомчої комісії бачили відповіді від видання «Українська правда». В першій відповіді зазначено, що ніхто не надавав їй редакційного завдання, що вимагало б перебування Вікторії Рощиної на окупованій території. В другій відповіді також зазначено, що інформацію про напрямок чи маршрут Рощина не надавала і також не інформувала про такі пересування.

Сербін Даніл зазначив, що Вікторія Рощина працювала як фізична особа-підприємець, з якою був укладений договір про використання та передачу

інтелектуальної власності. Тобто вона могла не маючи жодних редакційних завдань поїхати на окуповану територію для збору інформації.

Немає чіткого визначення «журналістської діяльності» в профільному законодавстві. Є лише в Кримінальному кодексі України. Враховуючи ситуацію, нам треба керуватися достатньою доцільністю.

Мотузьяник Олександр звернув увагу, що Вікторія Рощина співпрацювала зі Збройними Силами України та мала відповідну акредитацію, як журналістка видання «Українська правда». Акредитаційна картка Вікторії Рощиної на момент її зникнення була чинною і містилася в електронних базах даних Збройних Сил України.

Відповідно до наказу № 73 Головнокомандувача Збройних сил України «Про організацію взаємодії між Збройними Силами України, іншими складовими сил оборони та представниками засобів масової інформації на час дії правового режиму воєнного стану», який регламентує порядок роботи журналістів, акредитація надається для роботи на території, підконтрольній Україні.

Робота журналістів на тимчасово окупованих територіях вважається вкрай небезпечною. Акредитацію в таких випадках надають відповідні міжнародні організації, що мають статус нейтральної сторони, зокрема Червоний Хрест та інші правозахисні організації.

Вікторія Рощина співпрацювала зі Збройними Силами України протягом кількох років і жодного разу не порушувала правил акредитації.

Капалкіна Євгенія поінформувала, що у заяві вказано, що Вікторія Рощина є самозайнятою особою, журналісткою-фрілансером, яка самостійно вирішила поїхати на тимчасово окуповану територію.

Інше питання стосується періоду насильницького зникнення та моменту смерті. Це великий проміжок часу. Як можна встановити межу або періоди, коли починається і закінчується виконання її журналістської діяльності по темі, яку вона обрала.

Проміжок часу, протягом якого вона виконувала журналістську діяльність, можна оцінювати за свідченням військовослужбовців та цивільних, які перебували поруч. Опис свідчить, що смерть настала в умовах неволі.

Червак Богдан зауважив, що ключове питання, порушене Мураховською Анжелою, зводиться до наявності документа, який підтверджує журналістську діяльність. Міністерство оборони України, як центральний орган виконавчої влади, підтвердило наявність такого документу. Щодо інших документів, то жодних зауважень не висловлювалося.

Мураховська Анжела зауважила, що лише журналістський статус Вікторії Рощиної підтверджується документом Міністерства оборони України. Інших документів, які підтверджують факт виконання нею професійних обов'язків на місці поранення або в зоні бойових дій, на даний момент немає.

Сербін Даніл зазначив, що момент її смерті збігається з періодом перебування в полоні та наголосив на необхідності створення правового прецеденту у зв'язку з можливою повторюваністю таких випадків із журналістами.

Щодо здійснення журналістської діяльності, то жодних додаткових документів, окрім наявних, передано не буде. Навіть у разі офіційної заяви видання «Українська правда» про відсутність редакційного завдання, не можна виключати можливість його надання раніше.

Мураховська Анжела зауважила, що у Вікторії Рощиної були певні робочі відносини з виданням «Українська правда». Є офіційна відповідь, що видання не давало вказівок і не знало про її пересування. Вона не повідомляла про свою діяльність.

Сербін Даніл зазначив, що чинним законодавством не прописані всі суспільні відносини. Поки ці відносини існують у правовому полі, можемо їх регулювати. Виникає потреба у створенні нових правових норм. Раніше не було випадків, коли журналісти зникали чи гинули в полоні, тому нинішня ситуація вимагає перегляду чинного Порядку. Зокрема, необхідно його оновити, щоб врахувати такі випадки та внести відповідні зміни.

Капалкіна Євгенія додала, що Україна є учасником Женевських конвенцій і міжнародного звичаєвого права. Відповідно, у статті 79 Першого додаткового протоколу до Женевських конвенцій йдеться про захист журналістів. Журналісти можуть мати певне посвідчення, яке підтверджує їхню діяльність і статус, коли вони перебувають у зоні, де відбувається збройний конфлікт. Однак це не обов'язкова вимога. Таке посвідчення має лише формальний характер і використовується для додаткового підтвердження статусу. Водночас вимагати його наявності не можна, адже це може наражати журналіста на небезпеку.

Журналіст користується захистом як цивільна особа з моменту потрапляння під контроль супротивної сторони. Відповідальність за її життя і безпеку повністю несли російська сторона, оскільки вона перебувала під її контролем і продовжувала виконувати свій професійний обов'язок.

Головченко Гліб зазначив, що маючи статус журналіста-фрілансера, оформлення відрядження не є обов'язковим, оскільки фрілансер здійснює свою професійну діяльність самостійно, без трудових відносин із виданням.

Мураховська Анжела наголосила, що акредитація журналістам надається виключно для роботи на території, підконтрольній Україні, тоді як вона здійснювала діяльність на окупованій території, що суперечить встановленому порядку акредитації.

Мотузник Олександр додав, що акредитаційна карта журналіста дає право працювати в зоні бойових дій з дотриманням усіх вимог і правил. Це передбачає використання особистих засобів бронезахисту та повідомлення про маршрут пересування.

Капалкіна Євгенія зауважила, що навіть за наявності таких заходів безпеки журналіст, який працює у зоні конфлікту разом із військовими підрозділами, може потрапити в полон разом із військовослужбовцями, що виконують бойові завдання. Це свідчить про необхідність додаткового захисту журналістів, які працюють у зоні бойових дій.

Особа, що має статус журналіста, і не бере до рук зброю, зберігає статус цивільної особи та користується захистом відповідно до норм міжнародного гуманітарного права. Не можна підходити до цієї ситуації виключно з точки зору чинного законодавства, оскільки воно було розроблене в умовах мирного часу і не враховувало реалій збройного конфлікту, не передбачало ситуацій, коли журналісти опиняються у полоні або на окупованій території.

Мураховська Анжела зауважила, що в Порядок вносилися зміни у 2024 році вже під час воєнного стану.

Мотузник Олександр наголосив, що цей випадок є прецедентом, і є потреба вдосконалити відповідний Порядок виплати одноразової грошової допомоги. Водночас зазначив, що справа є публічною. Всі розуміють, що журналіст порівняно з військовослужбовцем набагато менш захищений, і розмір виплат у разі загибелі значно менший.

Від прийнятого рішення залежить не лише внутрішня оцінка українського суспільства, але й реакція міжнародної спільноти.

Деякі документи, передбачені чинним Порядком, у цьому випадку неможливо надати. Можна врахувати формат її діяльності, підтвердження від колег, редакційні відомості та інші фактичні обставини. Ми не можемо знати достеменно, що вона сама поїхала туди добровільно. Є підстави вважати, що її було викрадено та примусово вивезено на територію, підконтрольну супротивній стороні, можливо, диверсійною групою.

Наливайко Олег зазначив, що була можливість детально ознайомитись з документами і обговорити їх, важко прийняти абсолютно чітку позицію. Відтак, кожен член комісії має відповідально поставитися до ухвалення рішення, яке буде на голосуванні.

Мотузьяник Олександр додав, що Україна вже визнала її внесок, а вище військово-політичне керівництво держави вже надало оцінку роботі Вікторії Рощиної. Орден, який вона отримала, є доказом цього визнання.

Необхідно удосконалювати Порядок виплати і процедуру.

Наливайко Олег доручив секретарю комісії зібрати пропозиції від членів комісії та узагальнити результати сьогоднішньої дискусії щодо вдосконалення Порядку виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або поранення (контузії, травми або каліцтва) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків.

Запропонував перейти до голосування та ухвали рішення.

УХВАЛИЛИ:

Відповідно до статті 18 Закону України «Про державну підтримку медіа, гарантії професійної діяльності та соціальний захист журналіста», пункту 6 Порядку виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або поранення (контузії, травми або каліцтва) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 02.11.2016 № 776, Положення про міжвідомчу комісію з питань виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті) або поранення (контузії, травми або каліцтва) журналіста під час виконання ним професійних обов'язків, затверджене наказом Держкомтелерадіо від 16.12.2016 № 232, призначити РОЩИНУ Володимиру Михайловичу - батьку загиблої журналістки РОЩИНОЇ Вікторії Володимирівни одноразову грошову допомогу у розмірі 100 прожиткових мінімумів для працездатних осіб на час виплати такої суми.

Відкрите голосування:

«за» – 11 осіб (Наливайко О., Червак Б., Головченко Г., Мотузьяник О., Педенко О., Іваницька І., Розлач М., Куш Л., Ігнатюк Л., Гайдук Г., Штурхецький С.);

«проти» – 0;

«утримались» – 2 особи (Мураховська А., Марчук О.).

Голова Міжвідомчої комісії

Олег НАЛИВАЙКО

Секретар Міжвідомчої комісії

Гліб ГОЛОВЧЕНКО